

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Δημοσθένης, Περί τῆς Παραπρεσβείας 182-186

Εισαγωγή

Ο ρήτορας συνεχίζει το κατηγορητήριο εναντίον του Αισχίνη σχετικά με το ρόλο που διαδραμάτισε ως πρεσβευτής, αναλύοντας τις ευθύνες που έχουν οι πρεσβευτές.

Αδίδακτο Κείμενο

[182] Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως ὦν λέγουσι δίκην ὑπέχοιεν, εἴπερ ἐπ' ἀργυρίῳ τι λέγοιεν, παραλείψω, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν Αἰσχίνης ἰδιώτης ὦν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτε, μὴ σφόδρ' ἀκριβολογήσησθε, ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε· εἰ δὲ πρεσβευτῆς ὦν ἐπὶ χρήμασιν ἐπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφήτε, μηδ' ἀνάσχησθ' ὡς οὐ δεῖ δίκην ὦν εἶπεν ὑποσχεῖν. [183] τίνας γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρέσβειων ἢ λόγων λαμβάνειν; εἰσὶ γὰρ οἱ πρέσβεις οὐ τριήρων οὐδὲ τόπων οὐδ' ὀπλιτῶν οὐδ' ἀκροπόλεων κύριοι (οὐδεὶς γὰρ πρέσβεσι ταῦτ' ἐγχειρίζει), ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν τοίνυν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ, εἰ δ' ἀνεῖλεν, ἠδίκηκε· τοὺς δὲ λόγους εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελεν ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω, εἰ δὲ καὶ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ καὶ ἀσυμφόρους, ἀλισκέσθω. [184] οὐδὲν γὰρ ἔσθ' ὅ τι μεῖζον ἂν ὑμᾶς ἀδικήσῃ τις ἢ ψευδῆ λέγων. οἷς γὰρ ἔστ' ἐν λόγοις ἢ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἂν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἅ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει δῶρά τις λαμβάνων λέγη, πῶς οὐχὶ καὶ κινδυνεύσετε; οὐδέ γε τοὺς χρόνους ἴσον ἔστ' ἀδίκημ' ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ ὑμῶν· [185] οὐδ' ὀλίγου δεῖ. ἐν ἐκείναις μὲν γὰρ, οἴμαι, ταῖς πολιτείαις πάντ' ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίνεται· ὑμῖν δὲ πρῶτον μὲν τὴν βουλήν ἀκοῦσαι περὶ πάντων καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ' ὅταν ἢ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐκ ἀεὶ· εἴτ' ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκη. εἴτα κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων.

Λεξιλόγιο

εὐθύνας ὑπέχω: λογοδοτῶ για τις πράξεις μου

ἀποληρῶ: φλυαρῶ

Παρατηρήσεις

1) Να μεταφρασθεῖ το απόσπασμα: «Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα... ὦν εἶπεν ὑποσχεῖν»

Μονάδες 10

2) Γιατί σύμφωνα με τον Δημοσθένη δεν πρέπει να αθωωθεί ο Αισχίνης;

Μονάδες 10

3)

α. Να βρείτε (3) αόριστους β' και να γράψετε το β' ενικό οριστικής Παρατατικού στην ίδια φωνή.

β. Να βρείτε (3) διαφορετικού είδους αντωνυμίες, να τις αναγνωρίσετε και να γράψετε τη γενική ενικού.

γ. ψευδεῖς: να γραφεί η ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους του συγκριτικού βαθμού.

Μονάδες 10

4)

α. Να εντοπίσετε έναν σύνθετο υποθετικό λόγο και να αναγνωρίσετε το είδους του.

β. Να εντοπίσετε έναν ομοιόπτωτο, έναν ετερόπτωτο κι έναν επιρρηματικό προσδιορισμό.

γ. μη άφητε: να δικαιολογήσετε τη χρήση του αρνητικού μορίου μή.

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΔΡΑΚΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1. Διδαγμένο κείμενο Αριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β1, 1-4 (1103a14-32)

Διπτῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὐξησιν, διόπερ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλῖνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμίᾳ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίζη τις ἄνω ριπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δεῖξασθαι αὐτάς, τελειομένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν

α. Ο τρόπος που δημιουργείται και αναπτύσσεται κάθε αρετή είναι ο ίδιος.

β. Κάθε άνθρωπος έχει από τη φύση του την προδιάθεση να κατακτήσει την αρετή, ώστε να γίνει τέλειος.

γ. Στις ἐμφυτες ιδιότητές μας ο Αριστοτέλης παρατηρεῖ ὅτι προηγούνται χρονικά ὀ ἐνέργειές μας καὶ ἐπονται ὀ δυνατότητες.

Μονάδες 3

A2. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εισάγεται με το επίρρημα **ἔτι** το δεύτερο επιχείρημα για τη βασική θέση της ενότητας. Με ποιο αντιθετικό ζεύγος εννοιών αναπτύσσεται ο συλλογισμός του φιλοσόφου;

Μονάδες 7

B1. Ο Αριστοτέλης χαρακτηρίζεται πρακτικός νέος που καταφεύγει συχνά στην πραγματικότητα για να τεκμηριώσει τις απόψεις του, τις οποίες παρουσιάζει σε απλό και λιτό ύφος. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος επιβεβαιώνουν αυτές τις κρίσεις;

Μονάδες 10

B2. Ποια είναι η σημασία των λέξεων **φύσει** και **παρά φύσιν**;

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη **«Σωστό»**, αν είναι σωστή, ή τη λέξη **«Λάθος»**, αν είναι λανθασμένη:

1. Τον Πλάτωνα ο Αριστοτέλης δεν τον βρήκε στην Αθήνα, καθώς ο μεγάλος δάσκαλος είχε πριν από λίγο αναχωρήσει για τη Σικελία για το τρίτο ταξίδι του.
2. Η διδασκαλία του Αριστοτέλη στην Ακαδημία και οι ιδέες που με αυτήν μετέδιδε στους μαθητές του τον έφερναν συχνά αντιμέτωπο με τους συναδέλφους του στην Ακαδημία, τον Ηρακλείδη, τον Σπεύσιππο, τον Ξενοκράτη.
3. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης παραμονής του ο Αριστοτέλης στην Αθήνα συνθέτει το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικῶν του, ενώ παράλληλα συγγράφει σημαντικό μέρος από τα Μετὰ τὰ φυσικά του, το βιολογικού περιεχομένου έργο Περί ζῶων γενέσεως, τα Ἠθικά Νικομάχεια.
4. Το καθαρά λόγον ἔχον μέρος της ψυχής, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, έχει σχέση με τις διανοητικές μας αρετές.

5. ο Ηράκλειτος, ο μεγάλος Εφέσιος σοφός που έζησε γύρω στο 500 π.Χ., είχε πει ότι «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων» (=δαίμων για τον άνθρωπο δεν είναι παρά ο χαρακτήρας του).

Μονάδες 10

B4. α. Με ποιες λέξεις του κειμένου έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις; **χρησιμοθηρικός, υπόληψη, οισοφάγος, γέννηση, όραμα**

Μονάδες 5

B4. β.

Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώσει, με αριθμό, γένος, έγκλιση, χρόνο), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτά που έχει στο κείμενο.

δυνάμεις, αποδίδομεν

Μονάδες 5

B5.

Στα παρακάτω απόσπασματά του **Ξενοφώντα και του Σοφοκλή** να εντοπίσετε τις διαφορές συγκριτικά με τη διδασκαλία του Αριστοτέλη για το πώς αναπτύσσεται η ηθική αρετή, όπως αυτή διατυπώνεται στο απόσπασμα των Ηθικών Νικομαχείων που σας δόθηκε.

Η αριστοκρατική αντίληψη περί αρετής

Γνωρίζω βέβαια πως είναι δύσκολο πράγμα να γράψει κανείς επαινετικό λόγο, που να ανταποκρίνεται στην αξία της αρετής και της δόξας του Αγησιλάου, ωστόσο πρέπει να το επιχειρήσω. Γιατί δεν θα ήταν δίκαιο ένας άνθρωπος, αν υπήρξε τέλειος, να μην αξιωθεί γι' αυτόν το λόγο έστω και κατώτερους επαίνους. Σχετικά λοιπόν με την ευγενική του καταγωγή τι πιο σημαντικό και όμορφο θα μπορούσε να πει κανείς από το ότι ακόμη και

σήμερα θυμούνται αναφέροντας ονομαστικά τους προγόνους του με ποια σειρά κατάγεται από τη γενιά του Ηρακλή, όταν μάλιστα αυτοί δεν ήταν απλοί πολίτες, αλλά βασιλιάδες απόγονοι βασιλιάδων; Δεν μπορεί όμως να τους κατηγορήσει κανείς ούτε και γι' αυτό, ότι δηλαδή είναι μεν βασιλιάδες, αλλά δεν έχουν σημαντική πόλη. Αλλά όπως η γενιά τους είναι η πιο τιμημένη στην πατρίδα τους, έτσι και η πόλη τους είναι η πιο ένδοξη στην Ελλάδα. **Ξενοφών, Αγησίλαος, 1.1-3**

Αυτά ο καλός μας βασιλιάς λένε πως μας προστάζει σε σένα και σε μένανε, ακούς! ως και σε μένα, και πως θενά 'ρθει τώρα εδώ για να τα διαλαλήσει σ' αυτούς που δεν τα ξέρουνε· κι η προσταγή του θέλει να 'ναι τρανή και σεβαστή· κι όποιος ενάντια κάμει, αυτός να πετροβοληθεί μέσα στην πολιτεία. Αυτά είχα τώρα να σου πω, και γρήγορα θα δείξεις αν είσαι αλήθεια ευγενικιά ή, από καλούς, ανάξια!

Σοφοκλής, Αντιγόνη, στ. 31-38

Μονάδες 10